

ПРОЧИТАЈТЕ ТЕКСТ. НАЈВАЖНИЈЕ ЈЕ ОБЕЛЕЖЕНО ЖУТОМ БОЈОМ.

Проглашење републике и изградња новог државног и друштвеног уређења

Стварање нове Југославије

Током 1944. године, на подстицај британског премијера Винстона Черчила, краљ Петар II Карађорђевић је посредством председника владе Ивана Шубашића, ступио у контакт са вођством КПЈ. Постигнут је споразум Тита и Шубашића који је предвиђао образовање јединствене владе, формирање намесништва које би преузело ингеренције краља и проширење АВНОЈ-а некомпромитованим посланицима последњег сазива Народне скупштине из 1938. године. Тако је марта 1945. године формирана Привремена влада, а нова држава је добила име Демократска Федеративна Југославија. Први председник владе био је Јосип Броз, а најважније позиције у влади држали су комунисти.

У атмосфери притиска, страха и присуства моћне војне силе одржани су избори новембра 1945. године. Опозиција је одбила да учествује на изборима, јер такве околности нису гарантовале ни минимале шансе за успех. Апсолутну победу однео је Народни фронт, те је већ 29. новембра 1945. проглашена Федеративна Народна Република Југославија. Први устав ФНРЈ донет је јануара 1946. и њиме је држава уређена као федеративна заједница 5 признатих народа и 6 република. Србија је уређена као сложена јединица са Аутономном покрајином Војводином и Аутономном области Косовом и Метохијом.

Нови својински односи, обнова и изградња земље

Одмах после рата извршена је конфискација (одузимање) и национализација (подржављење имовине) великих привредних комплекса. Циљ је био да се по узору на СССР, комплетна привреда нађе у рукама државе. Под управом и контролом државе крајем 1946. нашли су се банкарски систем, саобраћај и спољна трговина, а процесом национализације две године касније су обухваћена и предузећа мањег обима (млинови, стругаре, хотели, биоскопи). У приватним рукама остале су само мале занатске радње, чији су власници могли бити кројачи, пекари, посластичари.

На крају рата извршена је и аграрна реформа којом је одузета земља свима који су поседовали преко 25 хектара обрадивог земљишта. Тада је одузета земља и црквама и манастирима. Од те земље направљена су пољопривредна добра, а део је расподељен беземљашима и колонизованом (досељеном) становништву у Војводини.

Велико ратно и материјално страдање у рату ставило је пред нову власт задатак обнове земље. Приоритет је дат најзначајнијим привредним гранама и саобраћају. За обнову су мобилисани сви људски потенцијали. У духу такмичења и масовних радних акција, омладина и војска су постигли за краткко време добре резултате који су омогућили да привреда и саобраћај почну да функционишу.

Сукоб Југославије са социјалистичким земљама

Спољна политика Југославије

Југославија је после ослобођења имала присне односе са Совјетским Савезом који јој је пружио војну, привредну и другу помоћ у њеном развоју. Са осталим земљама, за које се сматрало да припадају тзв. капиталистичком западу, Југославија је имала затегнуте односе. Из идеолошких разлога Југославија је одбила да прихвати Маршалов план о помоћи за привредну обнову европских држава, који су спроводиле САД.

Сукоб са Информбироом

Информациони биро комунистичких и радничких партија (ИБ) основан је крајем септембра 1947. у Пољској, уз учешће осам европских комунистичких партија међу којима и КПЈ. Циљ ове организације је био усклађивање идеолошких и политичких потеза чланица ИБ са политиком КП Совјетског Савеза. За седиште ИБ одређен је Београд.

Већ на другом заседању ИБ у Букурешту 1948. године, на Стаљинову иницијативу, донета је „Резолуција о стању у КПЈ“ у којој је југословенско руководство оптужено да је одступило од изградње социјализма у земљи и непријатељство према СССР. Југословени нису учествовали у овом заседању ИБ, чиме је окончано чланство КПЈ у ИБ. Седиште је премештено из Београда у Букурешт. Уследило је повлачење совјетских стручњака и саветника који су радили у Југославији. Поништени су уговори о пружању економске и војне помоћи, а на границама према Југославији гомилане су војне трупе. Дошло је до прекида односа земаља чланица ИБ са Југославијом и економска и политичка блокада земље.

Прекид економских и политичких односа са социјалистичким земљама тешко је погодио Југославију. Економска криза је била изузетно велика, а појачана војна спремност је финансијски још више оптерећивала земљу. Страх од војне интервенције утицао је на премештање бројних привредних објеката из Србије у БиХ.

Ишла из економске и политичке блокаде југословенско руководство нашло је у сарадњи са западним земљама посебно са САД. Та сарадња била је изнуђена. Тешка економска ситуација у земљи превазиђена је војном и економском помоћи САД и других земаља. Потписивањем Уговора о пријатељству и сарадњи са Грчком и Турском 1953. године, Југославија је посредно укључена у НАТО пакт.

У земљи је почела хајка на „ибеовце“, на све оне који су на било који начин подржавали ставове ИБ. Било је довољно да неко буде оптужен да подржава резолуцију ИБ и одмах је следило хапшење. За њих су **организовани посебни логори, од којих је најпознатији на Голом Отоку**. Далеко највећи број ухапшених је био српске националности.

Стаљиновом смрћу 1953. године, економска блокада, војни и политички притисци почињу да слабе. До нормализације односа са СССР-ом дошло је 1955. године потписивањем **Београдске декларације** од стране Никите Хрушчова и Јосипа Броза. Уследила је нормализација односа са свим социјалистичким земљама, осим са Албанијом, а ИБ је распуштен 1956. године.

Покрет несврстаних

У атмосфери затегнутости између истока и запада, Југославија је представљала тампон зону која је покушавала да своју позицију што боље искористи. Не желећи отворено да приђе ниједном табору, трудила се да опстане између два политичка система.

Југославија је постала један од носилаца ове политике, а уз југословенског председника важну улогу у оснивању покрета имали су премијер Индије Цавахарлар Нехру и египатски премијер Гамал Абдел Насер. **Прва конференција несврстаних земаља одржана је у Београду 1961. године**. Но овој конференцији донета је и Декларација која је постала први програмски документ Покрета несврстаних. Покрету су се масовно прикључивале азијске, а нарочито новоослобођене афричке земље. Улога Југославије у покрету је била и у служби политичког прагматизма, јер је као држава која је од Запада добијала знатну суму бесповратне помоћи, као социјалистичка држава привлачила ове земље несврстанима, а не совјетском блоку.